Tuula Linna

Täydentävä lausunto lakivaliokunnalle asiassa HE 22/2022 vp (positiivinen luottotietorekisteri)

1. Kysymys rekisterin ja lain nimestä

Suomessa on voimassa luottotietolaki (527/2007). Puheena olevan uuden lain ja rekisterin nimen tulee olla riittävän erottelukykyinen. Luottorekisteri ja luottorekisterilaki olisivat käteviä nimiä. Kysymys kuitenkin on, ovatko ne riittävän erottelevia.

Ajatus olisi silloin, että luottotieto on tieto siitä, onko henkilöllä maksuhäiriömerkintä ja luottorekisteri olisi nimensä mukaisesti rekisteri otetuista luotoista.

Yksi mahdollisuus olisi velkarekisteri ja velkarekisterilaki. Sanalla velka on kuitenkin huonompi ”kaiku” kuin sanalla luotto ja se tuo mielleyhtymän maksamattomasta luotosta.

2. Rekisterin työllistävyys

Niille (pienehköille) toimijoille, jotka eivät pysty hyödyntämään automaattista tietojensiirtoa, etenkin lyhennysten jatkuva ilmoittaminen manuaalisesti kahden päivän sisällä merkitsee suurta työtä ja isoja kustannuksia.

Yksi mahdollisuus voisi olla, että saldot täsmennettäisiin esim. 3 kuukauden välein. Tämä voisi hyvinkin riittää, kun puheena olevaan lakiin tulisi merkittäväksi myös maksuviivästymätiedot. Jos siis maksuviivästymiä ei ole tullut ja luotoista on merkitty niiden lyhennysaikataulu, antaisi rekisteri riittävän täsmällisen kuvan henkilön taloudellisesta tilanteesta vaikka saldon täsmäytys tapahtuisi esim. 3 kuukauden välein. Luottoa myönnettäessä ei ole tärkeää tietää ”sentilleen” luottojen saldoa.

3. Rekisteröidyn oikeusturvakeinot ja suojakeinot

Rekisterin pitäjä on viranomainen, joten normaali virkavastuu ja korvausvastuu ovat voimassa.

Sen sijaan tietojen antajat ovat yksityisiä toimijoita.

Esityksestä on näemmä jätetty pois kokonaan luotonantajille asetettu velvollisuus varmistaa luovutettavien tietojen oikeellisuus (HE 22/2022 vp s. 43-44). Minusta kysymys ei ole rekisterinpitäjän vastuun siirtämisestä toiselle taholle vaan tietojen luovuttajan omasta vastuusta antamiensa tietojen oikeellisuudesta. Verohallinto ei voi tietää, onko sen rekisteröimät luottotiedot oikeita.

Kysymystä tulisi vielä pohtia. Katsoisin, että kummallakin on oma vastuunsa: Verohallinnolla itse rekisteröinnistä ja luottolaitoksella tietojen sisällöllisestä oikeellisuudesta. Minun on vaikea uskoa, että kyse olisi vastuun siirtämisestä, vaan kyse on eri asioista.

4. Tulisiko rekisteröidylle ilmoittaa, että häntä koskevia tietoja on luovutettu ja vastaanottajataho

Tällainen tieto tulisi antaa, jos rekisteröity sitä pyytää (tällainen järjestelmä on ulosottorekisterin osalta voimassa, ks. UK 1:31.4: ”Rekisteröidyn pyynnöstä hänelle on annettava tieto siitä, kenelle on viimeisten kuuden kuukauden aikana annettu häntä koskeva todistus ulosottorekisteristä.”)

5. Jatkokehittelyt

Kun tällainen suuritöinen ja kustannuksia aiheuttava rekisteri perustetaan, olisi tarkoituksenmukaista luovuttaa siitä tietoja hyväksyttäviin tarkoituksiin säädetyin edellytyksin, kuten:

- talous- ja velkaneuvonta
- velkajärjestelyssä ja yrityssaneerauksessa selvittäjä
- konkurssissa pesänhoitaja
- ulosottoviranomaiset (mm. maksuaika ja vapaakuukaudet)
- kuolinpesän pesänselvittäjä (vainajan velat).

Helsingissä 30.3.2022

Tuula Linna, prosessioikeuden professori